

اجتماعی مالی

مناسب‌ترین شغل برای دختران آینده

حدود ۶۲ درصد از پذیرفته‌شدگان کنکور سراسری سال ۸۳ خانم‌ها بودند؛ خانم‌هایی که بخش عمده‌ای از جمعیت کشورمان را تشکیل داده‌اند. نگاهی به آمار پذیرفته‌شدگان در سال‌های پیش از انقلاب نشان می‌دهد که این قشر عظیم از جامعه، سهمی اندک از فرهیختگی و دانش را داشته‌اند. برای کسانی که اوضاع اجتماعی آن دوران را درک کرده و حضور زن را در کنار کالاهای تجاری دیده‌اند، دور از ذهن نیست که در آن عصر، زن جایگاهی در خور و شأن منزلت خود نداشت، به ویژه پس از وقوع حادثه تلخ ۱۷ دیماه ۱۳۱۴ ه. ش که رویدادی غم‌انگیز در تاریخ کشور محسوب می‌شود. فرمان کشف حجاب از ناحیه رضاخان با بوق و کرنا با عنوان آزادی زن! صادر شد. این حرکت سیاسی بی‌آنکه بنیادهای جامعه را دچار تغییر

اشاره

نقش زن در ساخت تمدن‌ها و فرهنگ‌ها، یک نقش بی‌بدیل و بی‌نظیر است؛ نقشی که شاید در همه عرصه‌ها نقطه کامل‌کننده کمبودها و نقایص باشد. در ساخت و ساز آینده ایران، مادران با تشکیل ۶۰ درصد سهم انسانی ایران زمین، نقش اساسی را خواهند داشت اما آیا این نقش الزاماً در اجتماع یا کارخانه‌ها و مراکز اداری باید باشد؟ خانم الهام رضایی، نویسنده مطبوعات و خبرنگار اجتماعی، به شغل آینده زنان ایرانی و تناسب‌های فرهنگی آنان با شغل مادری پرداخته است، تناسب‌هایی که به مرور زمان نباید از بین برود.

● الهام رضایی

**دین مبین
اسلام شغل
خانه‌داری را
شریف‌ترین
شغل برای
بانوان معرفی
کرده، اما معتقد
است آنها با حفظ
این ارزش
می‌توانند در
عرصه‌هایی که
مجوز ورودشان
صادر شده،
همدوش مردان
فعالیت کنند،
مشروط بر اینکه با
ارتقاء بینش آنها،
موقعیتی فراهم
شود تا ضمن
پذیرش و ایفای
نقش اجتماعی،
هیچ‌گونه خللی به
وظیفه اصلی آنها -
که پرداختن به
خانواده است -
وارد نشود.**

کنند زن ایرانی را در قیافه زن غربی درآورد و تمدن غلط غرب را بر او تحمیل کرد. به تدریج با ترفند و با دست و اندیشه پلید استکبار، قبح بی‌حجابی در جامعه آن روز برداشته شد و این پدیده خدمتی ارزنده! به زنان مورد احجاف قرار گرفته ایران، خوانده شد و برخی زنان کشور - خواسته یا ناخواسته - دچار استحاله فرهنگی شدند. در این بین، زنانی که با پافشاری بر آرمان‌ها و اعتقادات راسخ خود و تکیه بر سنگر محکم اسلام، سعی در حفظ ظاهر یک زن مسلمان ایرانی داشتند، به عزت و گوشه نشینی محکوم شدند؛ چرا که بستری برای حضورشان در جامعه آن روز فراهم نبود. بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، ضمن حفظ و تثبیت ارزش‌های والای اسلامی، با ارتقاء فرهنگ و بینش عمومی جامعه، و بسترسازی مناسب برای حضور بانوان در عرصه‌های گوناگون و دیگر تلاش‌های صورت گرفته، زن توانست به جایگاه واقعی خود نزدیک شود. امروز در بیشتر عرصه‌ها امکان حضور زنان فراهم شده است و آنان قابلیت‌های خود را به نحو احسن اثبات و کرسی‌های مهمی را در مشاغل گوناگون جامعه به خویش اختصاص داده‌اند. نگاهی به متن چشم انداز ۲۰ ساله کشورمان که توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده است، ضرورت توجه به زن و نهاد خانواده را در قالب دستورالعملی برای برنامه چهارم توسعه - به عنوان اولین برنامه از دوره ۲۰ ساله - مطرح کرده و بندی را به صورت زیر به این مهم اختصاص داده است. بند ۱۴ از متن چشم انداز ۲۰ ساله کشور چنین می‌گوید: «تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و تمام عرصه‌های دیگر اجتماعی و ایفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه‌ها با توجه ویژه به نقش سازنده آن.» به نظر می‌رسد همچنانکه در این اصل آمده، رسیدن به بنیانی استوار در خانواده و ارتقاء جایگاه زن، نیازمند طی مسیر و تبیین برخی نکات است که باید مورد توجه قرار گیرد. هر چند در جوامع دیگر، دیدگاه‌های دیگری در این باره به چشم می‌خورد. ناپلئون بناپارت نقش زن را اینگونه تفسیر می‌کند: «تعلیمات جهانی و عمومی فرهنگ باطبع زن‌ها سازش ندرد؛ زیرا خلقت آنان طوری است که باید محور فعالیت‌شان خانه باشد و مهم‌ترین وظیفه‌شان خانه‌داری.» هم اکنون چنین دیدگاهی در نظام و جامعه ما نسبت به زن وجود ندارد. دین مبین اسلام شغل خانه‌داری را شریف‌ترین شغل برای بانوان معرفی کرده، اما معتقد است آنها با حفظ این ارزش می‌توانند در عرصه‌هایی که مجوز ورودشان صادر شده، همدوش مردان فعالیت کنند، مشروط

بر اینکه با ارتقاء بینش آنها، موقعیتی فراهم شود تا ضمن پذیرش و ایفای نقش اجتماعی، هیچ‌گونه خللی به وظیفه اصلی آنها - که پرداختن به خانواده است - وارد نشود. دیگر عرصه‌ها نیز که از حضور بانوان خالی مانده، مد نظر قرار گیرند و اگر مشارکت و فعالیت زنان در برخی مشاغل مورد تأیید نیست، چرایی مسأله به خوبی برای بانوان تجزیه و تحلیل شود تا نقطه ابهامی باقی نماند.

خانم قربانی در مقام یک پرستار، تقویت نهاد خانواده را در وضعیت کنونی امری ضروری دانسته، می‌گوید:

«متأسفانه برخی مسایل دست و پاگیر و سنت‌های غلط - چون: تجمل گرایی و چشم و هم چشمی - مانع از ازدواج و تشکیل خانواده می‌شوند که باید حذف شوند. بدین منظور، رسانه‌ها می‌توانند در امر آموزش خانواده‌ها، پیش قدم شوند. همچنین دانشگاه‌ها نیز می‌توانند رسانه‌ها را تغذیه کنند و با برگزاری همایش‌ها، سمینارها و...، جوانان را به امر مقدس ازدواج تشویق کنند و امیال آنها را به سمت و سوی مناسبی سوق دهند.»

وی می‌افزاید: «عدم آموزش و هرگونه کم‌کاری در این بخش، آسیب‌های جدی به جامعه وارد می‌کند، همانطور که اکنون بسیاری از خانواده‌ها در حال فروپاشی هستند؛ چرا که بیشتر بانوان، تعریف مشخصی از وظایف خود ندارند و در صورت شاغل بودن، در ایفای نقش همسری و مادری خود دچار کوتاهی می‌شوند؛ حال آنکه دین مقدس اسلام، مهم‌ترین وظیفه را برای زن، خانه‌داری و همسرمداری معرفی کرده است.»

بنیانگذار انقلاب، حضرت امام خمینی (ره)، نیز در مدرسه فیضیه خطاب به بانوان، خانه را مرکز تعلیم اولیه معرفی می‌کند و به صراحت اعلام می‌کند: «خانه برای زنان، ستاد فرماندهی است؛ نه یک زندان»^۲

اما طی سال‌های اخیر با تسلیحات ناصحیح غرب سعی شده شغل خانه‌داری امری پیش پا افتاده و فاقد اعتبار خوانده شده و حتی مطرح می‌شود که برخی از مردان، با زندانی ساختن زنان در خانه و محدود کردنشان به وظایف جزئی، آنها را استثمار می‌کنند. این مسأله نزد برخی بانوان، امری قابل قبول تلقی می‌شود که زمینه‌ساز اختلافات و کشمکش‌های خانوادگی خواهد بود، حال آنکه بسیاری از زنان جوامع غربی، از اوضاع حاکم بر جامعه خود، اظهار بیزار می‌کنند؛ برای مثال، خانم «کولت» روزنامه نگار مشهور فرانسوی می‌گوید: «آزادی‌های غربی روی شانه‌هایم سنگینی می‌کند و این استقلال پوشالی، برایم

آزاردهنده است.»^۳

خانم طالبی هم که یک دانشجو است، اعتقاد دارد در دین مبین اسلام، ضمن تأکید بر مراعات کامل حقوق زن و مرد یا در نظر گرفتن ویژگی‌ها و توانایی‌های این دو، وظایفی بر دوشان نهاده شده است که برخی از آنها قابل واگذاری به دیگری نیست. این قاعده در مشاغل گوناگون اجتماعی به چشم می‌خورد و حرفه‌هایی چون قضاوت یا مشاغل سخت و سنگین، از زنان منع شده است. اما گاه چنین به نظر می‌رسد که محدودیت‌هایی به لحاظ قانونی وجود دارد و همین امر موجب شده زنان تصور کنند در حق آنان اجحافی صورت گرفته است، اما عملاً این گونه نیست، چنانکه خانم «ساجیکومورآتا» حقوقدان ژاپنی بودایی مذهب که برای تحقیق در فقه اسلام مدتی در کشور ما حضور داشت، در این باره می‌گوید: «به نظر من در مبانی حقوق اسلامی، هویت زنان تا حدّ ممکن و لازم، حفظ شده است؛ به گونه‌ای که هیچ یک از دینان، تا این اندازه به حقوق زنان توجه نکرده است.»^۴

وی یادآور می‌شود: «هم اکنون بسیاری از رشته‌ها و پست‌ها از حضور زنان خالی مانده که جای بسی تأمل است. هر چند تلاش‌های بسیاری در جهت رفع موانع و بسترسازی مناسب برای مشارکت فعال زنان در بیشتر عرصه‌ها فراهم شده؛ اما هنوز تارسیدن به حدّ مطلوب فاصله داریم.»

خانم طالبی خاطر نشان می‌کند: «هرگونه تغییر و تحولی ابتدا باید از جوامع کوچک‌تر و اصلی‌ترین نهاد یعنی خانواده آغاز شود. هم اکنون در بسیاری از خانواده‌ها نظام مرد سالاری، زن سالاری و... حاکم است. بی‌آنکه تعریف مشخصی از این تعابیر وجود داشته باشد. همین امر، اختلافات خانوادگی را به دنبال دارد و به مرور زمان در شکل وسیع‌تر، خود را نشان می‌دهد، بدون اینکه زنان ما متوجه شوند این پدیده‌ها ره‌آورد جوامع غربی است که به قصد ویران ساختن بنیان خانواده، یا در فرهنگ اصیل و ریشه‌دار ما گذاشته است.»

وی مهم‌ترین راهکار را در جهت تقویت نهاد خانواده، تبیین و تشریح تعابیر زن سالاری، مرد سالاری و شایسته سالاری دانسته، تأکید می‌کند که در این بین نباید نقش دانشگاه، مراکز علمی و دینی نادیده گرفته شود.

اما خانم شقیعی که ایفاگر نقش مهم خانه‌داری است، با اشاره به فرمایش گهریار بنیانگذار انقلاب که «از دامن زن، مرد به معراج می‌رسد»، می‌گوید: «پیر فرزانه ما امام خمینی (ره)، با بیان این جمله، زن را به بالاترین درجه از منزلت و

شان خود سوق دادند که بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی، این مسأله تا حدّ زیادی محقق شد و زن توانست به جایگاه واقعی خود نزدیک شود. اما طی سال‌های اخیر با جنگ روانی که دول غربی و بیگانه آن را به راه انداخته‌اند و تیرشان زنان و دختران ما را نشانه رفته است، نقش واقعی بانوان جامعه، تحت تأثیر این تبلیغات سوء، رنگ باخته است.»

وی تصریح می‌کند: «شاید زمان آن رسیده تا زنان ما ترسیم روشن‌تری از ویژگی‌های زن مسلمان، زن ایرانی و در نهایت زن ایرانی مسلمان داشته باشیم. این وظیفه مسؤولان ذی‌ربط و مراکز علمی و دانشگاهی است که ضمن مطالعه هویت زن در بستر تاریخ، شاخصه‌های زن مسلمان ایرانی را تبیین کنند تا الگویی مغایر با فرهنگ اصیل ما، بر زنان و دختران کشورمان دیکته نشود. هم اکنون در بسیاری از جوامع و کشورهای اسلامی، فعالیت‌هایی در دست انجام است و حتی پوشش‌های رایگان برای دختران محجبه در مدارس و دیگر مراکز علمی در نظر گرفته شده است، که این هم می‌تواند پاسخی باشد به کشورهایی که با زیر فشار قرار دادن دختران و زنان مسلمان و منع حجاب آنان، سعی در بی‌هویت ساختن آنان دارند.»

بیان دیدگاه‌های برخی از زنان متعهد و در عین حال بیمناک از آینده مبهمی که پیش رویشان است، ما را نیز نگران ساخت که با ادامه این روند تبلیغاتی که هر روز بُعد وسیع‌تری به خود می‌گیرد، شاید شمارش معکوس برای به انحطاط کشیدن زن مسلمان ایرانی آغاز شده باشد؛ جریانی که نتیجه‌های جز سوق دادن به پست‌ترین نقطه ممکن نخواهد داشت و آن فضایی است مسموم که فقر اخلاقی در آن بیداد می‌کند. آفت فساد می‌تواند در کوتاه‌ترین زمان ممکن با خشکاندن بذر ایمان و اعتقاد، فاجعه‌ننگین دیگری را بعد از واقعه کشف حجاب در تاریخ این مرز و بوم به ثبت رساند. اما هنوز فرصت داریم تا از وقوع این فاجعه جلوگیری کنیم. باید تدبیری بیندیشیم تا همانند دیروز، زن ایرانی مسلمان در جایگاه رفیع خود قرار گیرد و برای اهریمنان و کج اندیشان، همچنان گوهری دست نیافتنی باقی بماند.

پاورقی‌ها

۱. مجله سلامت فکر - سال ۱۲، شماره ۱۱.
۲. مدرسه فیضیه، دم اسفند ۱۳۵۷.
۳. اولین دانشگاه، جلد ۱۹.
۴. برگرفته از: مصاحبه با خانم «ساجیکومورآتا» در خصوص تساوی حقوق زن و مردم در اسلام.

طی سال‌های اخیر با تبلیغات ناصحیح غرب سعی شده شغل خانه‌داری امری پیش پا افتاده و فاقد اعتبار خوانده شده و حتی مطرح می‌شود که برخی از مردان، با زندانی ساختن زنان در خانه و محدود کردنشان به وظایف جزئی، آنها را استثمار می‌کنند.

آفت فساد می‌تواند در کوتاه‌ترین زمان ممکن با خشکاندن بذر ایمان و اعتقاد، فاجعه‌ننگین دیگری را بعد از واقعه کشف حجاب در تاریخ این مرز و بوم به ثبت رساند.